

Nyugdíjasok, nyugdíjak, 2011

Tartalom

A nyugdíjasok száma, ellátási típusok.....	2
Az ellátásban részesülők életkora, szolgálati ideje.....	4
A nyugdíjakra fordított összeg, államháztartási kiadás.....	9
Az egy ellátottra jutó nyugdíj	12
Módszertan.....	17
Megjegyzések	19

További adatok, linkek

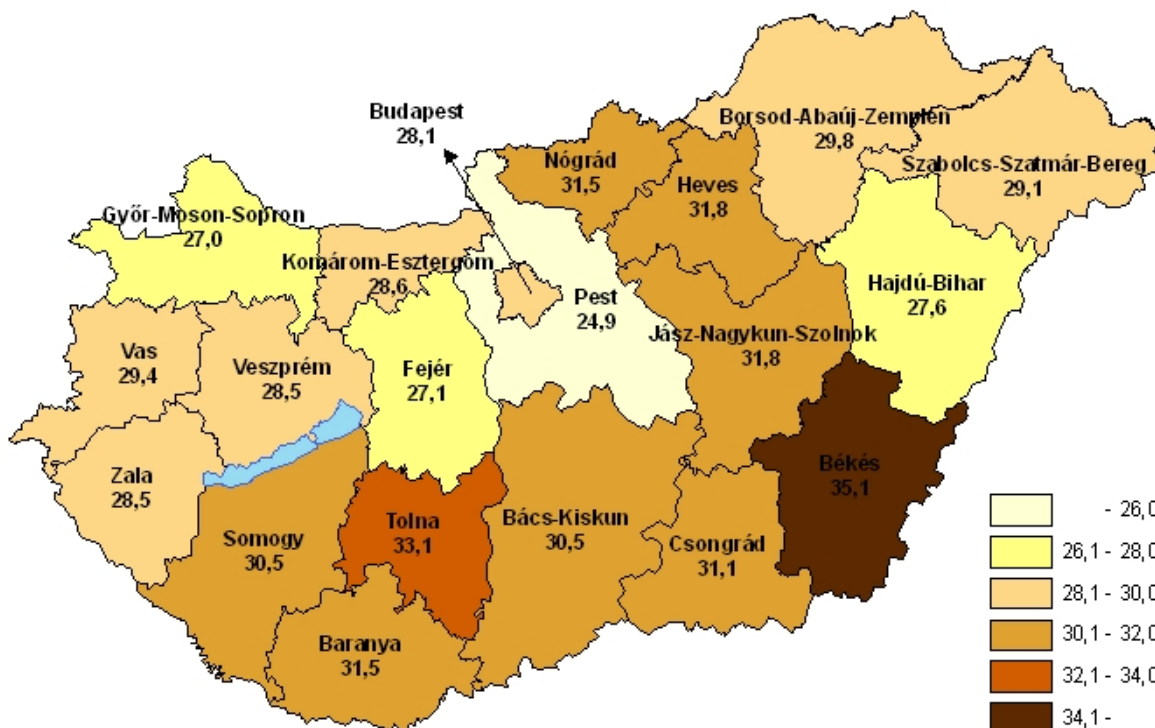
Elérhetőségek

1. A nyugdíjasok száma, ellátási típusok

A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság (NYUFIG) 2011 januárjában 2 millió 921 ezer fő részére összesen közel 258 milliárd forint nyugdíjat, járadékot vagy nyugdíjszerű ellátást¹ fizetett ki, illetve utalt át. Az ellátottak a népesség 29%-át tették ki, számuk 2%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest, miközben a folyósított ellátások átlaga 5,3%-kal emelkedett.

1. ábra

Nyugdíjban, járadékban részesülők népességen belüli aránya, %
2011. január

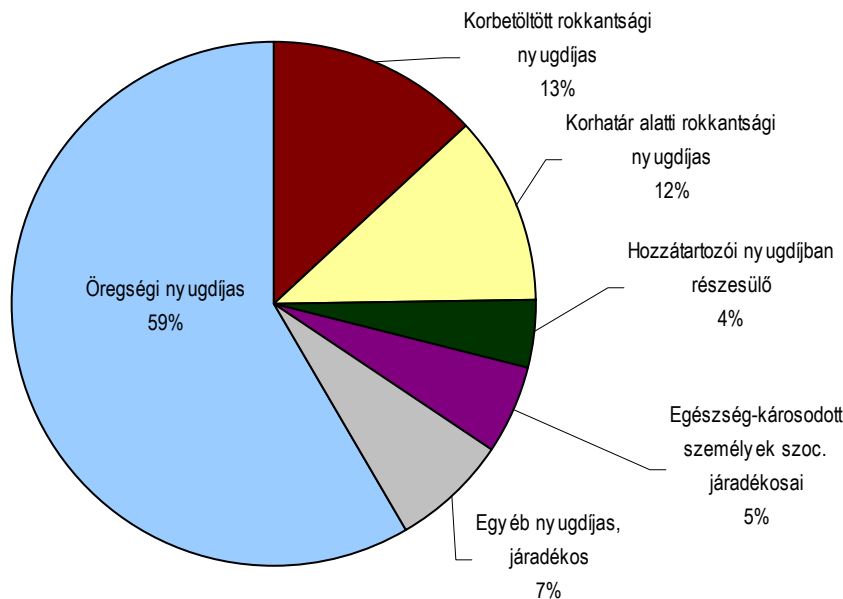

A lakosság számához viszonyítva Pest megyében a legkisebb a nyugdíjban vagy járadékban részesülők aránya (a népesség negyede), és az átlagnál alacsonyabb Fejér, Győr-Moson-Sopron és Hajdú-Bihar megyékben is. Békés megye lakosságának ugyanakkor több mint egyharmada részesül valamilyen nyugellátásban, járadékban.

Az ellátottak jelentős része, csaknem hattizede **öregségi nyugdíjas**. 2011 januárjában 1 millió 701 ezer főnek folyósítottak ilyen címen nyugdíjat, az egy évvel korábbihoz képest számuk egy százalékkal csökkent. Az öregségi nyugdíjasok hattizede nő. A *korbetöltött öregségi nyugdíjasok* (1 millió 462 ezer fő) száma egy év alatt 1,4%-kal nőtt, míg a *korhatár alattiaké* (238 ezer fő) 14%-kal csökkent 2010-hez képest.

¹A továbbiakban, ha nyugdíjat, járadékot említünk, a NYUFIG által folyósított, valamennyi ellátást értjük alatta.

**Nyugdíjban, járadékban részesülők ellátástípus szerinti megoszlása
2011. január**

A korbetöltött és a korhatár alatti **rokkantnyugdíjasok** száma 722 ezer fő volt. Mindkét csoportot közel azonosan, fele-fele arányban alkották férfiak és nők. *Korbetöltött rokkantsági nyugdíjat* az összes ellátott 13%-a, 384 ezer fő kapott. Számuk 3,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest². A *korhatár alatti rokkantsági nyugdíjasok* aránya némileg elmaradt a korbetöltöttekétől. Számuk (338 ezer fő) jelentősen (11%-kal) csökkent 2010 januárjához képest, mindkét nemnél azonos mértékben. A **hozzártartozói nyugdíjban** (özvegyi és szülői) főellátásként³ részesülők száma (127 ezer fő) az összes ellátott 4,3%-át jelentette. Az özvegyi nyugdíjasok száma 6%-kal csökkent egy év alatt. Az ellátási forma sajátossága, hogy 96%-át nőknek folyósították, hiszen a várható élettartam nemek szerinti jelentős különbségei miatt egy házaspár túlélő tagja túlnyomórészt a feleség.

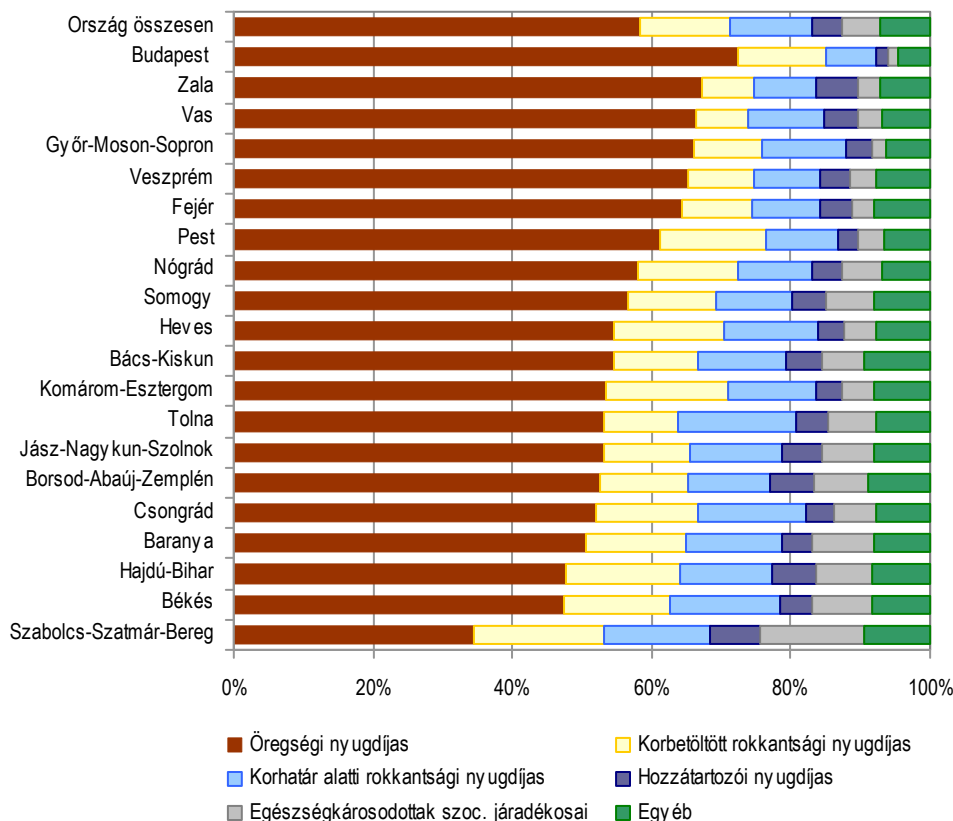
Az ellátottak 5,4%-a **egészségkárosodott személyek szociális járadékában** részesült, számuk (158 ezer fő) 2010-hez képest 7,8%-kal csökkent. Erre az ellátásra is inkább a nők szorulnak rá, a járadékosok kétharmada nő.

A 2008. január elsejétől bevezetett **rehabilitációs járadékban** részesülők száma 2011-ben megközelítette a 25 ezret, ami az egy évvel korábbinak 1,8-szerese. A viszonylag új ellátásnak számító, legfeljebb 3 évre szóló járadékban részesülők száma az elmúlt évben 11 ezerrel emelkedett, miközben az egészségkárosodottak szociális járadékosainak száma 13 ezerrel csökkent.

²Az állomány növekedését a korhatár alatti rokkantak „öregedése” okozza. A statisztikában az ellátottak a rájuk irányadó korhatár betöltése után automatikusan átsorolódnak a korbetöltött rokkantsági nyugdíjasok kategóriájába.

³Ld. a Módszertani megjegyzéseket. Összesen 780 ezer fő részesül özvegyi nyugdíjban, de 653 ezren saját jogon megszerzett ellátásuk (örseégi vagy rokkantsági nyugdíjuk) mellett kiegészítő ellátásként kapják ezt a nyugellátást.

Nyugdíjban, járadékban részesülők ellátástípus szerinti megoszlása megyénként, 2011. január

Az ellátások típus szerinti megoszlása eltérő az ország megyéiben. Budapesten, illetve az ország nyugati és középső térségében magasabb az öregségi, illetve kisebb a hozzátartozói és a rokkantsági nyugdíjasok aránya. Az ország keleti részén (különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében) az ellátotti körnek még a felét sem teszik ki az öregségi nyugdíjasok, miközben az átlagnál jóval magasabb a rokkantság miatt ellátottak aránya. Ennek oka egyrészt a lakosság korösszetétele (Budapesten és az ország nyugati részén idősebb a lakosság), másrészt az egészségi állapot, illetve a térség munkaerőpiaci jellemzői (a munkalehetőségek megszűnésével, beszűkülésével összefüggő rövidebb szolgálati idő, nyugdíjazás előtti foglalkoztatási struktúra).

2. Az ellátásban részesülők életkora, szolgálati ideje

Magyarországon az alacsony termékenységnek és a hosszabbodó élettartamnak köszönhetően a *népesség öregedése* egyre gyorsul. A 60 évesek és idősebbek létszáma és aránya 1993 óta meghaladja a gyermekkorúakét.

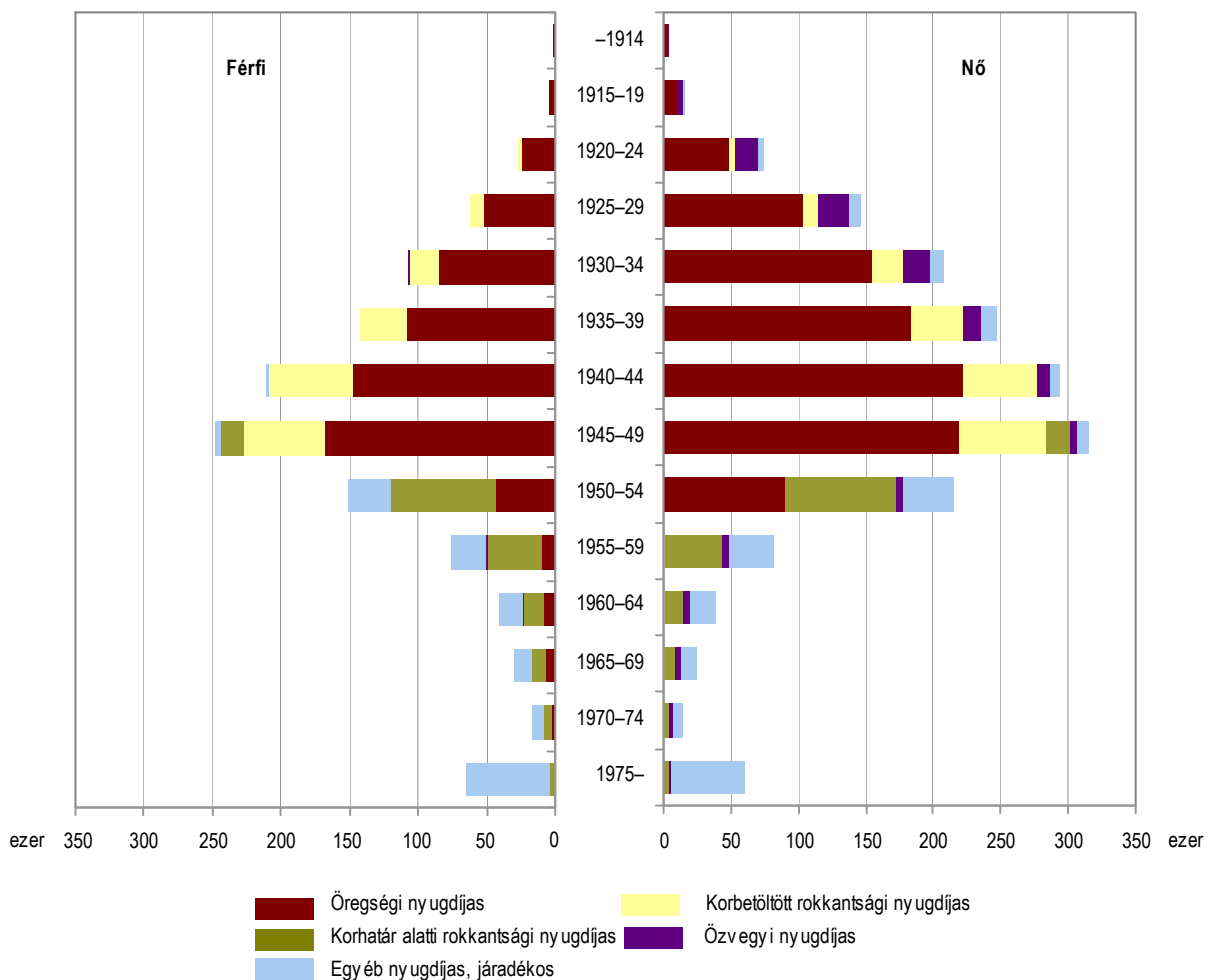
2011. év elején a lakosság 23%-a, 2 millió 288 ezer fő volt legalább 60 éves. 2000 és 2011 között a 60 év feletti népesség száma közel 314 ezer fővel nőtt, a lakosságon belüli arányuk pedig évről évre 0,1–0,7 (összességében 3,3) százalékponttal emelkedett. (A Népeségtudományi Kutatóintézet népesség-előreszámítása szerint az idősek aránya egyre gyorsuló ütemben növekszik, 2017-re megközelítheti a 30%-ot⁴)

⁴Forrás: NKI népesség-előreszámítása (www.demografia.hu).

A lakosság korösszetételének változásával folyamatosan változik a **nyugdíjasok, járadékosok korösszetétele** is. 2011 elején 814 ezer 61 évesnél fiatalabb számára folyósítottak ellátást, számuk egy év alatt 4%-kal nőtt. Ez a korosztály az összes ellátott 28%-át alkotta. Az 1950 után születettek egyharmada (303 ezer fő) korhatár alatti rokkantság jogcímen kapott nyugellátást. A különböző ellátási formák összefüggésben vannak az ellátottak életkorával. Fiatalabb korban a hozzátartozói nyugdíjak és járadékok, valamint a korhatár alatti rokkantsági nyugdíjak teszik ki az ellátások túlnyomó többségét, a saját jogon szerzett öregségi ellátások aránya elenyésző. A saját jogon szerzett öregségi nyugdíjak az 1950-es években születetteknél jelennek meg (különösen a nőknél), majd értelemszerűen a magasabb korcsoportokban ezek válnak dominánssá.

4. ábra

Nyugdíjban, járadékban részesülők létszáma születési évek, nem és az ellátás formája szerint, 2011. január

Az ország térségei közül az Alföldön, Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon az országos átlagnál magasabb a nyugdíjban, járadékban részesülő fiatalabb korosztályok aránya.

**Nyugdíjasok, járadékosok megoszlása születési évek szerint,
2011. január**

(százalék)

Születési évek	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Ország összesen
1959 után	7,3	10,0	8,8	11,7	10,9	12,2	11,5	9,9
1955–59	3,4	5,0	4,5	7,0	6,0	7,4	6,7	5,4
1950–54	11,1	12,8	12,5	13,4	13,2	14,0	12,8	12,5
1945–49	21,4	19,7	20,3	18,0	18,0	17,6	18,1	19,3
1940–44	19,3	17,6	17,4	15,9	16,8	15,4	16,1	17,3
1935–39	13,4	13,9	13,5	13,0	13,8	12,8	13,0	13,3
1930–34	11,1	10,9	11,3	10,5	10,9	10,3	10,4	10,8
1925–29	7,8	6,6	7,4	6,7	6,6	6,5	7,1	7,1
1920–24	4,0	2,9	3,5	3,1	3,1	3,0	3,4	3,4
1920 előtt	1,2	0,6	0,9	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A nyugdíjasok számát a lakosság korösszetétele, egészségi állapota mellett meghatározza még az az időpont is, amikortól valaki igénybe veheti az ellátást. Az ellátások legjelentősebb részét kitevő öregségi nyugdíj-jogosultsághoz szükséges **nyugdíjkorhatár** meghatározását, változtatását – érthető módon – mindig a közvélemény élénk érdeklődése kíséri.

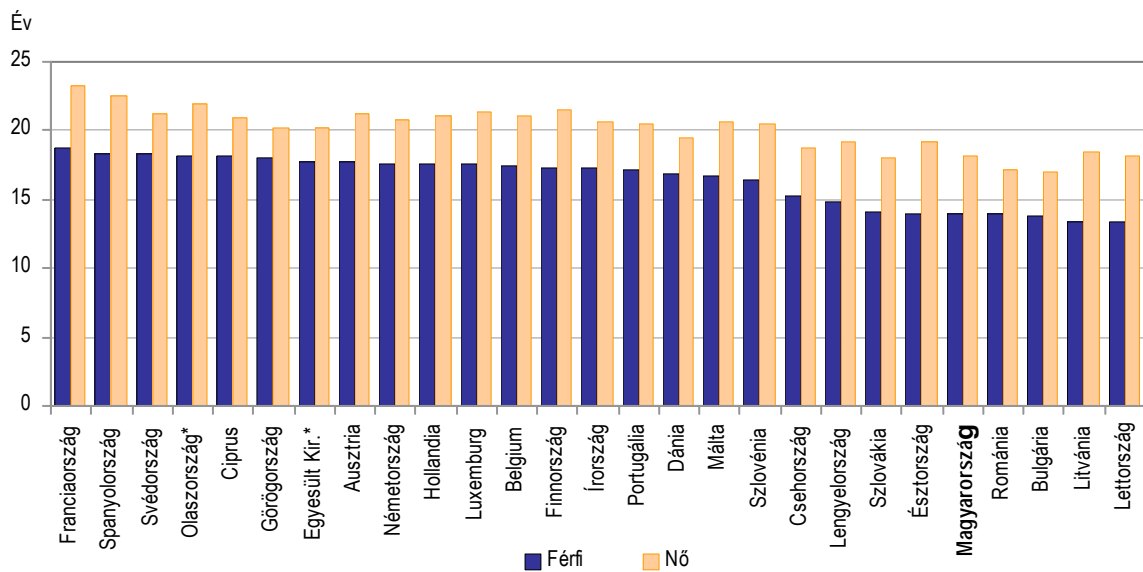
A nők nyugdíjkorhatárának fokozatos emelését követően nyugdíjkorhatárunk a férfiakéval azonos, előbb 60, majd 2008-tól egységesen 62 év lett. A korhatár alakulása természetszerűleg befolyásolja a nyugdíjas állomány alakulását és ellátásformák szerinti összetételét is.

A *korhatárt betöltött öregségi nyugdíjasok* létszámában ciklikusság figyelhető meg. 2009-et megelőzően a női öregségi nyugdíjkorhatár minden páros évben emelkedett. (Ezekben az években a korai nyugdíjban részesülők nem váltak korbetöltötté.) A nyugdíjszabályokból adódóan 2010-ben nem volt olyan női korosztály, amely számára megnyílt volna az előrehozott nyugdíjazás lehetősége, így sokan a korengedményt vették igénybe. Ezt az ellátási formát elvileg csak 2010. december végéig lehetett volna igényelni, majd a megszüntetésre vonatkozó rendelkezést egy évvel meghosszabbították. A jelenleg hatályos szabályozás szerint a nyugdíjkorhatárt fokozatosan emelik fel 65 évre, mégpedig úgy, hogy 2012-től születési évjáratonként emelkedik a korhatár, elsőként az 1957-ben születetteknél tolódik ki 65 évre.

A **65 éves korban várható élettartam** alapján (2009-es adatok szerint) Magyarországon egy férfi ebben az életkorban még átlagosan 14, egy nő 18 élettárra számíthat. Az Unió egyes országaihoz képest ez az élettartam a kedvezőtlenebbek közé tartozik, különösen a férfiak életkilátásai miatt. Franciaországban, Spanyolországban a nők 65 éves korunkban átlagosan 23, a férfiak 19 évnyi további élettartamra számíthatnak még.

5. ábra

A 65 éves korban várható élettartam az EU országokban, 2009

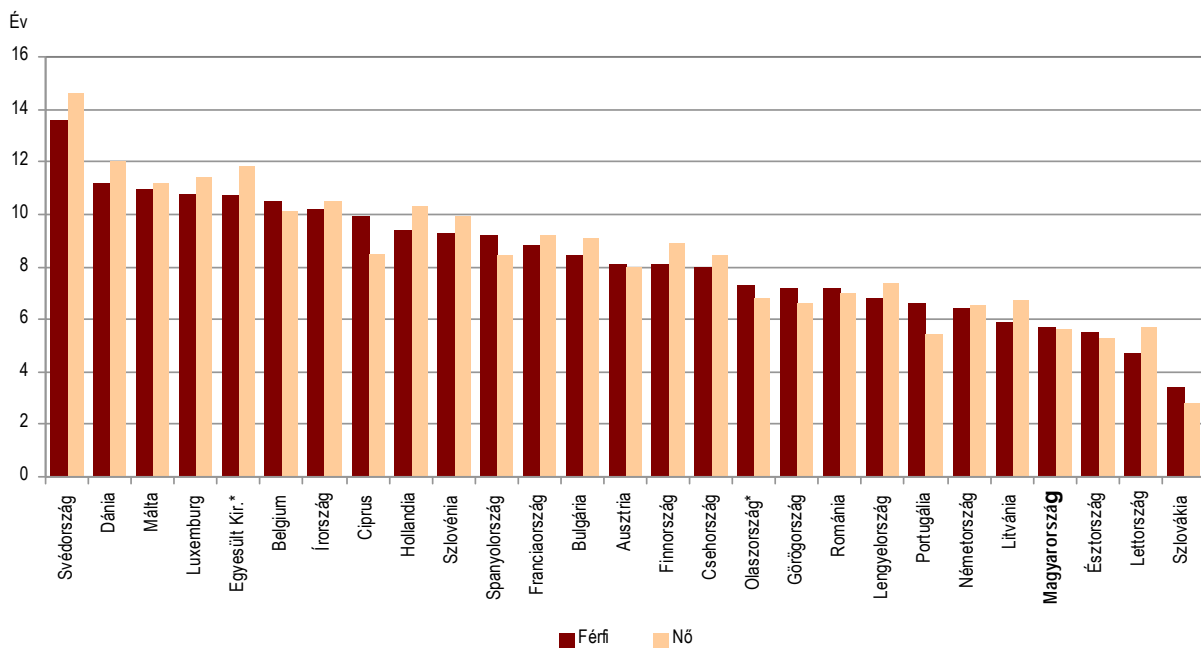

*Az Egyesült Királyság és Olaszország legfrissebb adata 2008. évi.

Makrogazdasági szempontból tovább árnyalható a kép, ha a várható élettartam mellett az **egészségben eltölthető éveket** is figyelembe vesszük. Hiszen az „eltartási teher” jóval nagyobb, ha nemcsak a nyugdíjasszából kell ellátást folyósítani, hanem az emberek rossz egészségi állapota miatt további egészségügyi kiadások is felmerülnek.

6. ábra

A 65 éves korban egészségben várható évek száma az EU országokban, 2009

*Az Egyesült Királyság és Olaszország legfrissebb adata 2008. évi.

2009-ben Magyarországon e tekintetben szinte nem volt különbség a férfiak és a nők között, mindkét nem 65 éves korban még közel 6 egészségben eltöltött évre számíthatott. Az EU többi állama közül csak Észtország, Lettország és Szlovákia lakosainak rosszabbak a kilátásai. Figyelemre méltó azonban Svédország, ahol egy férfi átlagosan 14, egy nő 15 évet tölthet még egészségesen, továbbá Dánia, Málta, Luxemburg, Belgium, Írország, valamint a 2008. évi adatok tanúsága szerint az Egyesült Királyság, ahol egy 65 éves lakos átlagosan még több mint 10 egészséges évre számíthat.

A nyugdíjasok helyzetének megítélésakor fontos tényező a megszerzett **szolgálati idő** hossza, mivel ez a nyugdíjak összegét jelentősen befolyásolja. Ez a hatás a saját jogú (öregségi, rokkantsági) nyugdíjaknál jelenik meg erőteljesen. Az ilyen címen ellátást kapó férfiak egyharmada 40–44 év szolgálati idő után jogosult az ellátásra. A nőknél a legnagyobb csoport (a nők 30%-a tartozik ide) a 35–39 év szolgálati jogviszonnyal rendelkezőké. A nőkre alapvetően jellemző az alacsonyabb szolgálati idő, ami a korábban nyugdíjazottak esetében a férfiaknál alacsonyabb nyugdíjkorhatárnak, másrészt a családi szerepvállalásuknak köszönhető.

A saját jogú nyugdíjak egyes típusai azonban eltérést mutatnak a szolgálati idő alapján. Az *öregségi nyugdíjasokra* jellemző a hosszabb szolgálati idő, a férfiak 46%-a 40–44 év szolgálati idővel rendelkezik, a nők 37%-a 35–39 évvel. Ezzel szemben a *korhatár alatti rokkantsági nyugdíjasok* szolgálati ideje jóval rövidebb. Az ilyen jogcímen ellátást kapó férfiak mindössze 18%-ának van 35 vagy attól több év szolgálati ideje, 38%-ának 25–34 év közötti. A nőknél ez az arány még alacsonyabb, 35 év és afeletti szolgálati időt mindössze a nők 12%-ánál regisztráltak, 25–34 év közöttit négytizedükénél.

Az ország egyes területei között a szolgálati idő szerinti különbségek is jelzik a nyugdíjtípusok, illetve gazdasági helyzet szerinti különbségeket. A gazdaságilag kedvezőtlenebb helyzetben lévő észak-magyarországi, valamint alföldi területeken jellemzőbb a rövidebb szolgálati idő.

2. tábla

A saját jogú nyugdíjasok megoszlása szolgálati idő szerint, 2011. január

(százalék)

Szolgálati idő, év	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Ország összesen
10 év alatt	1,1	1,2	1,2	1,3	1,2	1,6	1,6	1,3
10–14	3,0	4,4	4,7	5,7	5,9	7,7	6,7	5,2
15–19	3,9	5,3	5,2	7,2	7,2	8,6	7,8	6,2
20–24	6,0	7,7	7,3	10,3	10,1	11,3	10,7	8,6
25–29	10,2	12,3	11,1	14,4	14,1	14,5	14,5	12,5
30–34	17,0	17,4	15,9	17,8	17,9	17,8	18,2	17,3
35–39	32,7	29,0	30,3	26,0	26,4	23,6	24,7	28,1
40–44	22,9	20,1	21,6	15,7	15,6	13,6	14,4	18,4
44 év felett	3,2	2,6	2,8	1,6	1,6	1,4	1,5	2,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A szolgálati időhöz hasonlóan a **nyugdíjazás éve** is befolyásolja a nyugdíjasok helyzetét, különösen a saját jogú ellátások esetén. A nyugdíjazás éve szerinti különbségek függenek a nyugdíjasok életkorától, illetve korösszetételétől is. A nők hosszabb élettartama miatt sokkal többen vannak és idősebbek is, mint az ellátásban részesülő férfiak. Az ő esetükben jellemző az utóbbi években, hogy az aktuális nyugdíjszabályok is befolyásolják a nyugdíjazás évének megválasztását.

A nyugdíjazás évét tekintve jelentős különbség van a férfiak és a nők között. A férfiak felét 1999 után nyugdíjazták, míg a nőknél ez az arány 33%. A nők körében jóval nagyobb az ezredforduló előtt nyugdíjazottak száma és aránya. A területenkénti részletezésben nincs nagy különbség az ország egyes régiói között.

3. tábla

A saját jogú nyugdíjasok megoszlása a nyugdíjazás éve szerint, 2011. január

(százalék)

Nyugdíjazás éve	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Ország összesen
1970 előtt	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3
1970–1974	0,8	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6
1975–1979	3,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,6	2,7
1980–1984	7,8	6,1	6,4	6,5	6,3	6,4	6,6	6,7
1985–1989	11,7	12,3	11,1	12,5	12,5	12,4	11,5	11,8
1990–1994	19,6	21,2	19,8	21,2	23,3	22,7	21,1	21,0
1995–1999	17,0	16,0	15,5	17,0	16,6	17,3	17,3	16,7
2000–2004	15,3	15,7	16,8	15,9	15,2	16,2	16,9	15,9
2005–2009	21,7	22,7	24,6	21,0	19,9	19,2	20,2	21,4
2009 után	2,3	2,7	2,7	2,9	2,9	2,9	3,0	2,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

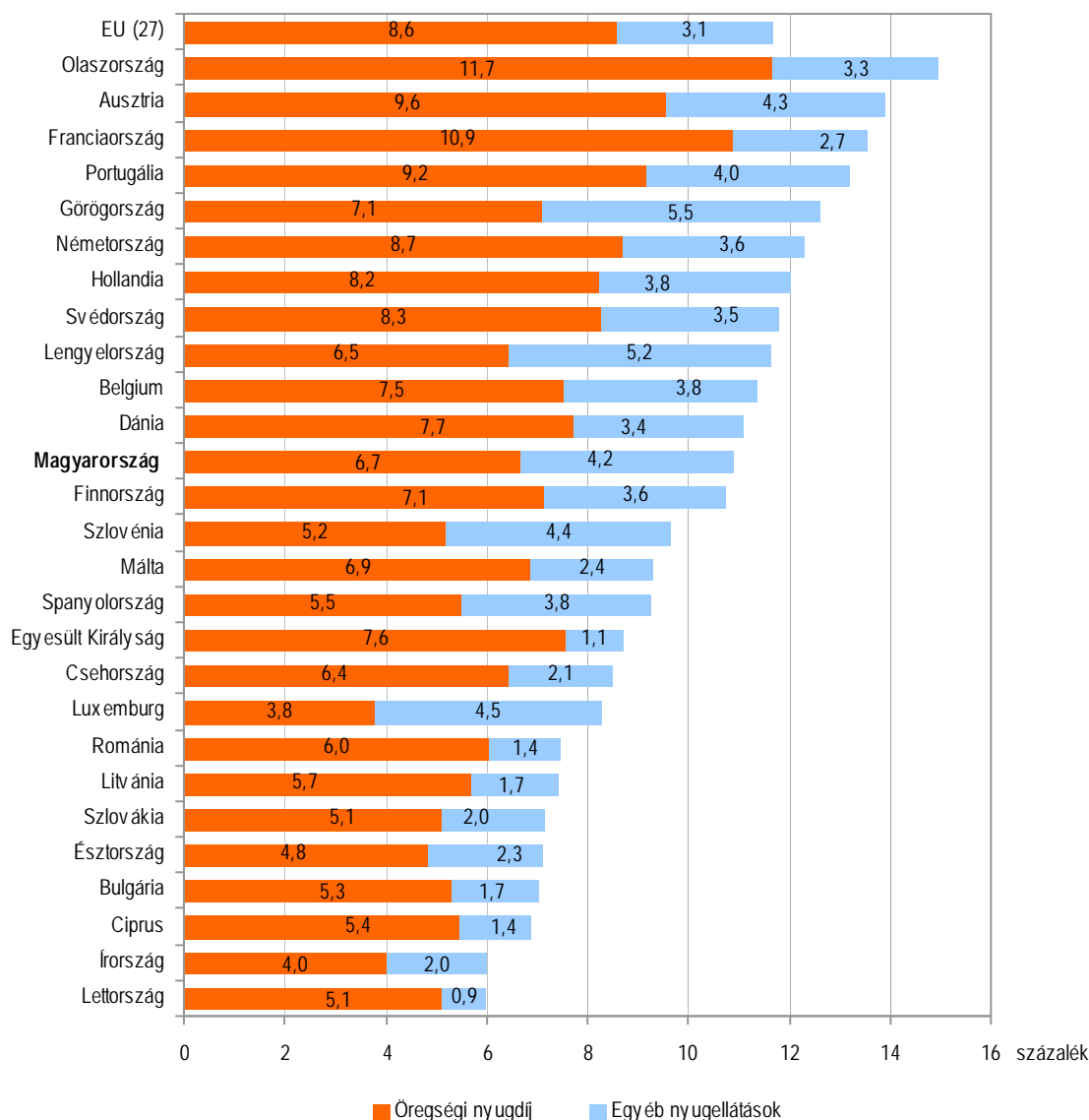
2.1. A nyugdíjakra fordított összeg, államháztartási kiadás

Magyarországon 2010-ben nyugdíjakra, járadékokra összesen 3 044 milliárd forintot fizettek ki, ami a GDP 11,2%-át tette ki. Éves átlagban ebből az összegből 2 millió 937 ezer fő ellátását fedezték.

Az ellátások összkiadásai 2008-ig folyamatosan emelkedtek. 2009 volt az első év, amikor 2,3%-kal kevesebb összeget fordítottak e célra, miközben az ellátotti létszám mindössze 0,2%-kal csökkent.

Az Európai Unió országaival való összehasonlításra korlátozott körben van lehetőség, mivel az EU statisztikája csak a nyugdíjakra terjed ki, a szociális járadékokat nem tartalmazza. Az EUROSTAT adatbázisa alapján 2008-ban Magyarországon a GDP 10,9%-át fordították nyugellátásokra, amely értékkel az ország a középmezőnyben helyezkedett el, megelőzve olyan államokat, mint Finnország, Spanyolország vagy az Egyesült Királyság. (Unió adatok tekintetében 2008-as adatok a legfrissebbek).

Nyugellátásokra fordított kiadások az EU országokban a GDP %-ában, 2008

A nyugellátásokra fordított összeg jelentős részét Magyarországon is az öregségi nyugdíjakra fordítják, ez a legtöbb uniós országban is így van. Kivétel Luxemburg, ahol az egyéb nyugellátásokra fordított hányad nagyobb, mint az öregségi nyugdíjé. Szlovéniában, Lengyelországban és Görögországban is az átlagnál magasabb volt az egyéb nyugellátásokra fordított összeg aránya. Ez természetesen összefügg a munkaerőpiaci folyamatokkal, a szociális ellátórendszer nyújtotta egyéb lehetőségek elérhetőségével.

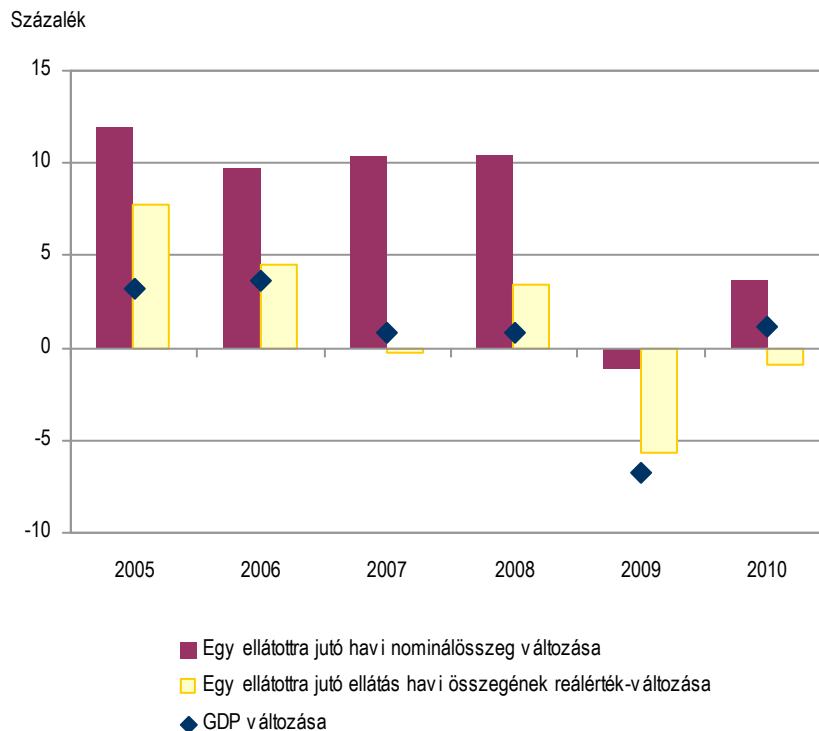
A nyugdíjakra fordított összegek nagysága összefüggésben áll a **gazdaság teljesítőképességével**. A 2010. évben nyugdíjakra és járadékokra fordított kiadás összege folyóáron 1,8%-kal haladta meg a 2009. évi értéket. 2000 óta 2007 volt az első év, amikor a nyugdíjak reálértéke csökkent (0,2%-kal), 2009-ben már mind a nominál-, mind a reálérték csökkent. 2009-ben az egy ellátottra jutó havi nominálösszeg (83 393 Ft) 1,1%-kal, reálértéken 5,7%-kal volt kevesebb az egy évvel

korábbinál. Abban az évben a 3,1%-os általános nyugdíjemelés mértékét 1,9%-os csökkenésre változtatta a 13. havi nyugdíjak fokozatos megszüntetésének hatása. A folyamat 2010-ben fejeződött be, amikor éves szinten 4,7%-os általános nyugdíjemelés volt érvényben, ami a 13. havi nyugdíjak megszüntetésének következtében mindössze 1,6%-osra zsugorodott.⁵

2010-ben az egy ellátottra jutó nyugdíj nominálösszege (86 361 Ft) 3,6%-kal emelkedett, de a nyugdíjasokra számított fogyasztóiár-index 4,5%-os emelkedése mellett a nyugdíjak, járadékok reálértéke 0,9%-kal csökkent.

8. ábra

A nyugdíjakra fordított kiadások és a GDP változása az előző évhez képest Magyarországon

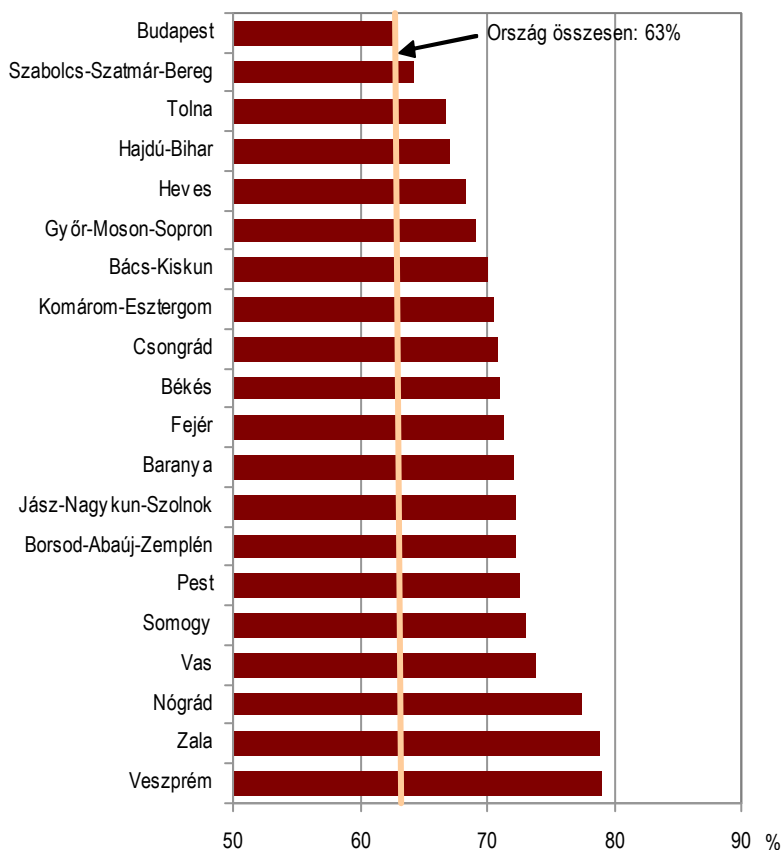

Az *öregségi nyugdíjak reálértéke* a 2009. évi megtorpanás után 2010-ben 1%-kal emelkedett. A reálkeresetek ettől nagyobb mértékben (1,9%-kal) nőttek. Az öregségi nyugdíjak egy főre jutó havi nyugdíjátalaga 2011. januárjában 104 ezer forint volt, 5,2 ezerrel, reálértéken 0,7%-kal több, mint egy évvel korábban. Ez az összeg a 2011. I. negyedévi nettó keresetek 74%-ának felel meg.

A nyugdíjak, járadékok átlagának nettó keresetekhez viszonyított aránya az ország különböző megyéiben nagyon eltérő. Országosan a nyugdíjak, járadékok havi átlagos mértéke a nettó átlagkereset 63%-át tette ki.

⁵Forrás: Az ONYF 2010. évi évkönyve 64. oldal (www.onyf.hu).

**Az átlagos havi nyugdíjak és járadékok 2011. év eleji átlaga
a 2011. I. negyedévi nettó keresetek százalékában**

A megyék közül a legnagyobb eltérés Budapesten és Szabolcsban volt, míg a legjobban a nógrádi, zalai és veszprémi nyugdíjak közelítettek a nettó keresetekhez. Budapest, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megye helyzete azért is érdekes, mivel a nettó keresetek és a nyugdíjak Budapesten a legmagasabbak, míg Szabolcsban a legalacsonyabbak. Ugyanakkor ezen a két helyen tér el legjobban az aktuális átlagnyugdíj a keresők nettó átlagjövedelmétől.

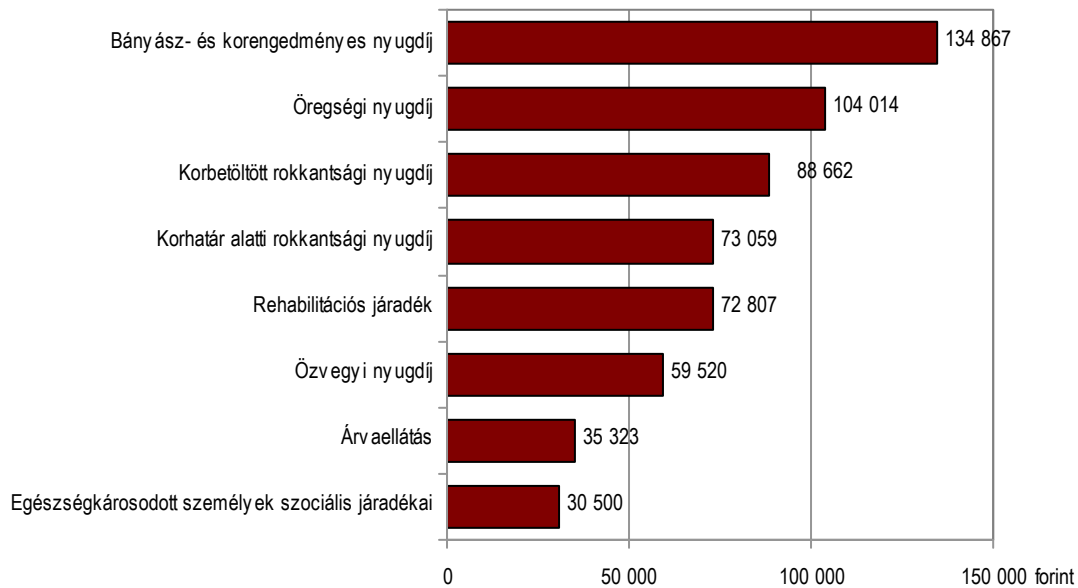
2.2. Az egy ellátottra jutó nyugdíj

Magyarországon a 2011. januári, törvényileg meghatározott emelés (3,8%) után egy főnek átlagosan 88 152 forint nyugdíjat folyósítottak. Az egy évvel korábbihoz képest ez az összeg 4 463 forinttal (5,3%-kal) emelkedett. Egy férfi átlagosan 97 229 Ft-ot, míg egy nő több mint 15 ezer Ft-tal kevesebbet (81 984 Ft) kapott. Az egyes nyugdíjtípusok közül a leggyakrabban folyósított öregségi nyugdíj összege 104 ezer Ft volt, az előző évhez képest ez is 5,3%-kal nőtt. A legmagasabbak a bányász- és korengedményes nyugdíjak voltak, megközelítették a 135 ezer Ft-ot.

Egy korhatár alatti rokkantsági nyugdíjas átlagosan 73 ezer Ft-ot kapott, a korbetöltötték 15 ezer Ft-tal többet. Mindkettő több mint 4%-kal nőtt az előző évhez képest. Szintén 73 ezer Ft körül alakult a rehabilitációs járadék átlagos összege, az özvegyi nyugdíjak azonban nem érték el a 60 ezer forintot.

10. ábra

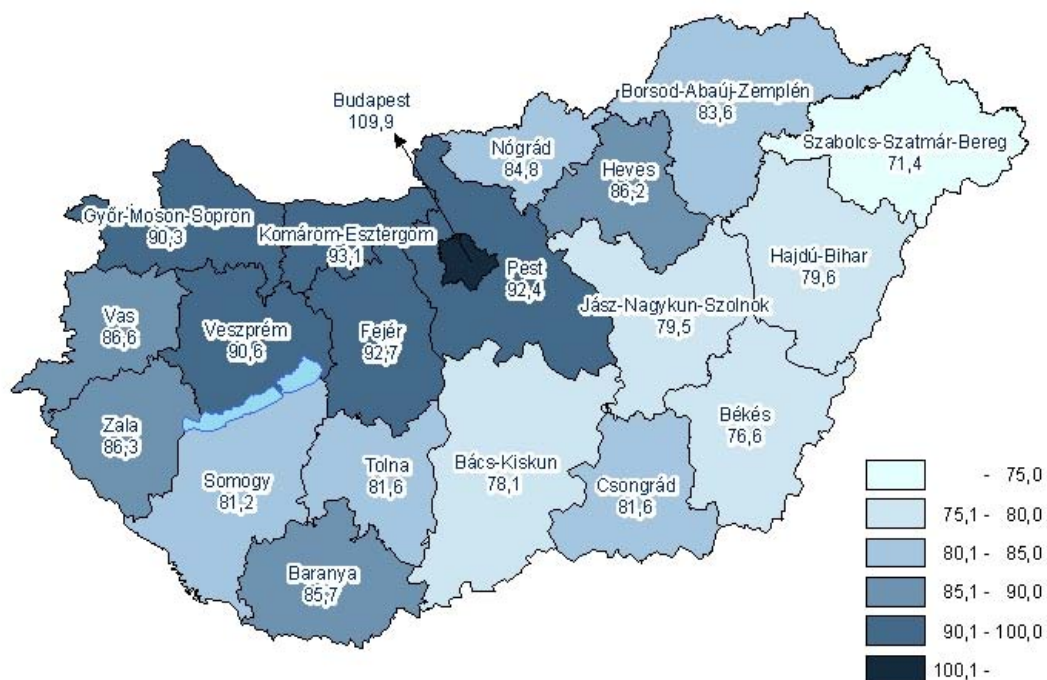
**Az egy ellátottra jutó nyugdíj és járadék összege
ellátástípusok szerint, 2011. január**

Területenként a korábbi évekhez hasonlóan Budapest emelhető ki, ahol egy ellátott átlagosan csaknem 110 ezer Ft-ot kapott, míg az ország megyéinek átlaga 84 ezer körül alakult. Az alföldi megyékben az átlagos összeg ezzel szemben nem érte el a 80 ezer Ft-ot, illetve Szabolcsban mindössze 71 ezer forint volt. Ez nyilván összefüggésben áll a nyugdíj alapjául szolgáló keresetek nagyságával, valamint a nyugdíjas réteg összetételével, hiszen az ország e területein jóval magasabb a rokkantsági, rövid szolgálati idővel nyugdíjba vonultak aránya.

11. ábra

A teljes ellátások havi átlaga megyénként (ezer Ft/fő), 2011. január

Az ország egyes régióiban **ellátási forma** szerint is különbség van a nyugdíjak, járadékok összege között. A saját jogú nyugellátások havi átlaga (elsősorban a főváros súlya miatt) Közép-Magyarországon volt a legmagasabb, illetve Közép-Dunántúlon haladta meg az országos átlagot. A legkedvezőtlenebb helyzetben az alföldi régió lakosai vannak, az ő ellátásuk 8–9 ezer forinttal marad el az országos átlagtól. Az öregségi és a korbetöltött rokkantsági nyugdíjaknál a két szélső értéket szintén a központi régió és Dél-Alföld képviseli. A szóródást az egyes régiók között a térségek eltérő gazdasági színvonala, kereseti viszonyai, a munkalehetőségek csökkenésével párhuzamosan a rövidebb szolgálati idő és a lakosság rosszabb életszínvonala és egészségi állapota okozza.

A többi ellátási formában – melyeket a szolgálati idő és az életkor nem, vagy kevésbé befolyásol – nem mutatkozott lényeges eltérés a régiók között. A hozzátartozói nyugdíjak 50 ezer, az egyéb járadékok, pótlékok 30 ezer forint körül alakultak.

4. tábla

A nyugdíjak, járadékok és nyugdíjszerű ellátások összege régiók és ellátási formák szerint, 2011. január

(Ft/fő)

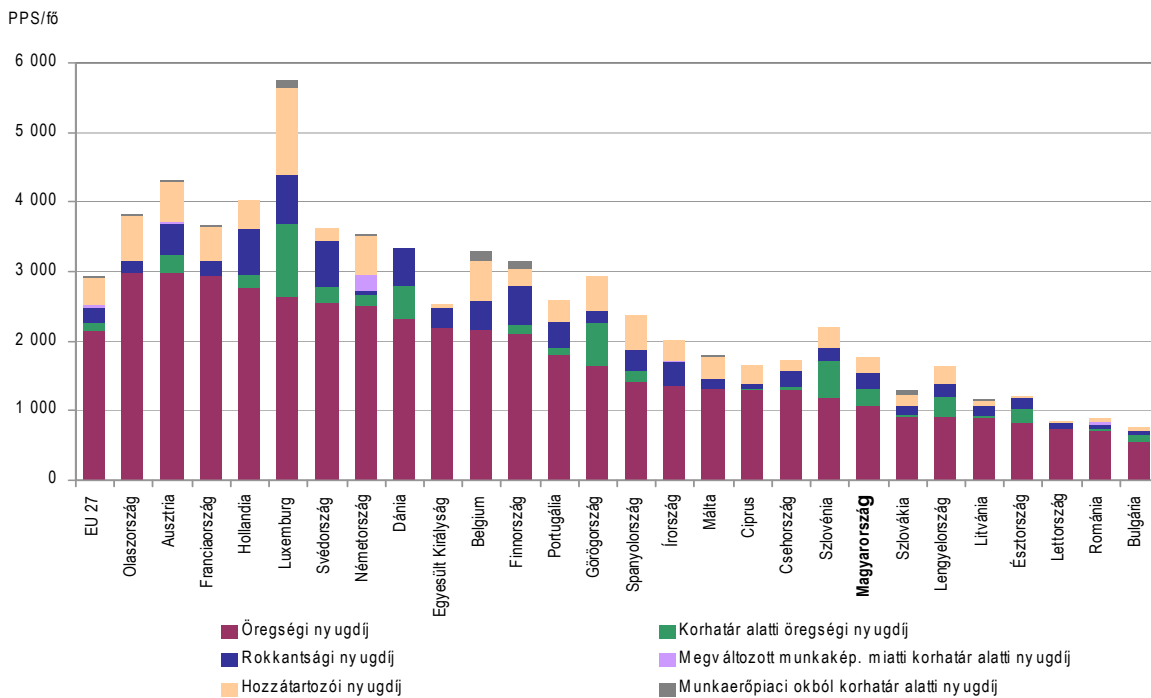
Régió	Nyugellátás összesen	Ezen belül:		Járadékok, pótlékok	Ellátások mindösszesen
		saját jogú nyugdíj	hozzátartozói nyugellátás		
Közép-Magyarország	106 060	109 308	46 591	29 840	103 112
Közép-Dunántúl	96 300	100 462	50 701	29 315	92 118
Nyugat-Dunántúl	91 425	94 883	51 770	28 821	88 109
Dél-Dunántúl	89 338	93 042	50 626	31 666	83 151
Észak-Magyarország	89 995	94 388	50 701	30 387	84 520
Észak-Alföld	84 145	88 999	49 547	28 870	76 483
Dél-Alföld	84 478	88 135	47 613	29 964	78 729
Ország összesen	93 237	97 259	49 002	29 835	88 152

A nyugdíjak mértékének **nemzetközi összehasonlítása** nem egyszerű feladat. A EUROSTAT honlapján megtalálhatók a már említett szűkebb körre vonatkozóan az egyes nyugellátás-típusok *vásárlóerő-paritáson számított egy lakosra⁶ jutó adatai*. Ez némileg eligazít bennünket a nyugdíjak színvonalát tekintve, de természetesen figyelembe kell venni az ország lakosságának nagyságát, korösszetételét, munkaerőpiaci jellemzőit.

⁶Nem ismert az ellátásban részesülők száma nemzetközi összehasonlításra alkalmas módon, ezért a teljes lakosságra vetített arányt használják e célra.

12. ábra

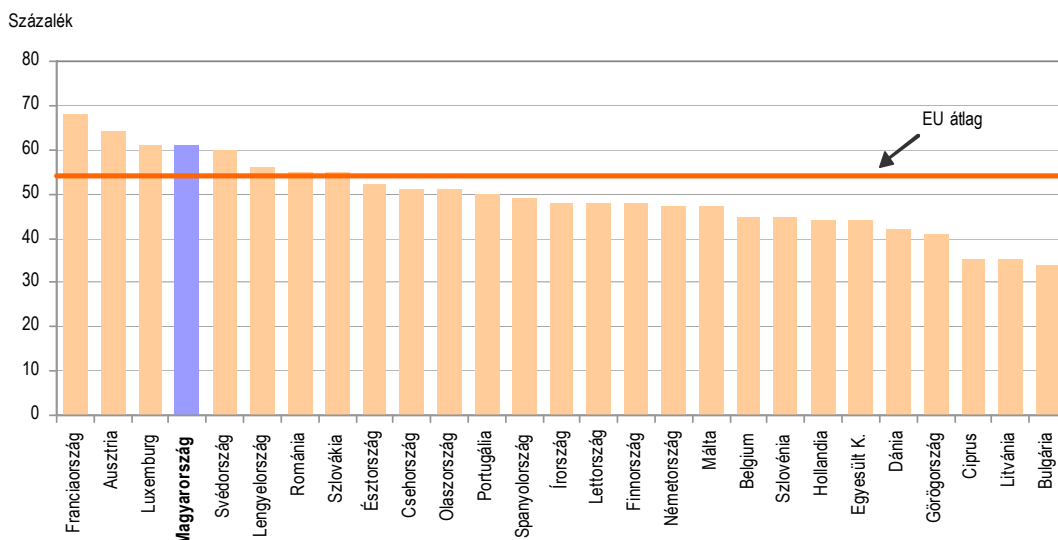
Egy lakosra jutó nyugdíjak vásárlóerő-paritáson az EU országokban, 2008

Az ellátások legnagyobb részét kitevő *öregségi nyugdíjak egy lakosra számított vásárlóerő-értéke* Olaszországban, Ausztriában és Franciaországban 3000 PPS körül volt, míg nálunk alig haladta meg az ezret, az EU 27 átlagának mindössze a fele volt. A magyar átlagtól még kisebb öregségi nyugdíj vásárlóerő-érték jutott Szlovákia, Lengyelország, Litvánia, Észtország, Lettország, Románia és Bulgária egy lakosára. Érdekesség, hogy a magyarországi rokkantsági nyugdíjak egy lakosra vetített vásárlóerő-értéke szinte megegyezett az uniós értékkel. (Megjegyezzük, hogy a tényleges helyzetértékelést erősen korlátozza, hogy nem ismert az igénybevevők száma. A lakosság szám helyett az ellátotti létszám alapján történő számítások valószínűleg jelentősen módosíthatnák az egy főre jutó összegek nagyságát és ennek alapján az országok rangsorát.)

13. ábra

Aggregált helyettesítési ráta az EU országokban, 2009

A vásárlóerő-érték lakosságszámra vetített mutatója mellett a nemzetközi statisztika az *aggregált helyettesítési rátát* használja a nyugdíjak mértékének összehasonlítására. Ez azt mutatja meg, hogy egy hamarosan nyugdíjba vonuló foglalkoztatott átlagos fizetése milyen arányban áll egy nyugdíjas átlagos nyugdíjával. (Az EUROSTAT módszertana szerint a 65–74 évesek medián nyugdíjának és az 50–59 évesek medián bruttó keresetének hányadosával számíthatjuk ki ezt az értéket.) Magyarország 2009-ben Luxemburggal holtversenyben a harmadik helyen állt az uniós országok rangsorában, Franciaország és Ausztria után nálunk volt a legkisebb a különbség a nyugdíjazás előtti fizetés és a nyugdíj értéke között.

MÓDSZERTAN

Nyugdíjban, járadékban, nyugdíjszerű ellátásban részesül az, aki részére a Nyugdíj-folyósító Igazgatóság (vagy 2008 előtt a Magyar Államvasutak Zrt. Nyugdíjigazgatósága) nyugdíjat, járadékot vagy egyéb ellátást folyósít.

Az adatok általában a januári, nyugdíjemelés utáni állapotot mutatják és személyköz-pontúak, vagyis minden ellátott csak egy ellátási formánál szerepel. Ez pl. azt jelenti, hogy lényegesen kevesebb nyugdíjas van feltüntetve özvegyi nyugdíjasként, mint ahányan özvegyi nyugdíjat (is) kapnak, hiszen özvegyi nyugdíjasként csak azok szerepelnek, akik főellátásként kapják ezt a nyugdíjat. (Természetesen ugyanez érvényes mindazon ellátások egymás közötti viszonyában, melyek nem zárják ki egymást.)

Az ellátás szerinti besorolás mindig a **főellátás** szerint történik.

Főellátás:

- ha valaki csak egyféle ellátást kap, akkor ez az ellátás a főellátás, amely bármelyik ellátási forma lehet.
- ha valaki többféle ellátást kap, akkor az ellátások rangsorában lévő első ellátás.

Az ellátások rangsora: nyugdíj, járadék, más nyugdíjszerű ellátás. A rangsorolt ellátásokon belül mindig a saját jogú ellátások állnak elől.

Az ellátások besorolása

1. Öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak
    - 1.1. Öregségi nyugdíjak
      - 1.1.1. Korbetöltött öregségi
      - 1.1.2. Korhatár alatti öregségi
    - 1.2. Korbetöltött rokkantsági
    - 1.3. Bányász és korengedményes
  2. Korhatár alatti rokkantsági nyugdíjak
    - 2.1. Rokkantsági
    - 2.2. Baleseti rokkantsági
  3. Hozzá tartozói nyugdíjak
    - 3.1. Özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíjak
      - 3.1.1. Ideiglenes özvegyi
      - 3.1.2. Korbetöltött özvegyi
      - 3.1.3. Korhatár alatti özvegyi
    - 3.2. Szülői nyugdíjak
  4. Árvaellátás
  5. Mezőgazdasági szövetkezeti járadékok
  6. Baleseti járadékok
  7. Egészségkárosodott személyek szociális járadékai
    - 7.1. Átmeneti járadék
    - 7.2. Rendszeres szociális járadék
    - 7.3. Bányász egészségkárosodási járadék
  8. Rokkantsági járadék
  9. Rehabilitációs járadék
  10. Házastársi pótlék, jövedelempótlék
  11. Egyéb nyugdíjak, járadékok
- Ebből:
- 1–4.,9 Nyugellátások
  - 1–2.,9 Saját jogú nyugdíjak
  - 3–4. Hozzá tartozói nyugellátások
  - 5–8.,10–11. Járadékok, pótlékok

Ellátás összege: a megfigyelés a teljes ellátás alapján történik. Teljes ellátás: a főellátás és a kiegészítő ellátás(ok) pénzösszege. Kiegészítő ellátás(ok): a főellátáson kívüli összes többi folyósított ellátás.

Az elemzésben a nyugdíjak reálérték változása a nyugdíjas inflációval kerül kiszámításra.

A születési év és a szolgálati idő szerinti szövegek táblázatok nem tartalmazzák a besorolásból kimaradt nyugdíjasok adatait.

Átlagnyugdíj: a teljes ellátás összege egy nyugdíjasra számítva.

Nyugellátás: tartalmazza a saját jogon járó és a hozzátartozói nyugellátásokat.

Saját jogú nyugdíj: az öregségi és öregségi jellegű nyugdíjak, a rokkantsági nyugdíjak, valamint a rehabilitációs járadék.

Öregségi nyugdíj: az előírt korhatár betöltése, az előírt szolgálati idő megszerzése esetén kapott nyugdíj, a karkedvezményes idő beszámításával megállapított nyugdíj, a szolgálati nyugdíj, az előre hozott öregségi nyugdíj, a csökkentett összegű előre hozott öregségi nyugdíj, egyes művészeti tevékenységet folytatók és az egyházi személyek nyugdíja, a képviselői nyugdíj és egyéb kivételes, illetve méltányossági ellátás. A korhatár alatti öregségi nyugdíjasok a korhatár elérése, betöltése után automatikusan a korbetöltött öregségi nyugdíjasok kategóriájába kerülnek.

Öregségi jellegű nyugdíj: a korengedményes nyugdíj, az előnyugdíj, a bányásznyugdíj és a korbetöltött rokkantsági nyugdíj. *Korengedményes nyugdíj:* az érintettnek a munkáltatóval a nyugdíjaztatásáról szóló megállapodás alapján folyósított nyugdíj. Feltételek: az életkor legfeljebb öt évvel lehet alacsonyabb a nyugdíjkorhatárnál, valamint a jogszabályban előírt szolgálati idővel rendelkezik. A korai nyugdíjazási formákban részesülők a rájuk irányadó nyugdíjkorhatár betöltésekor átsorolódnak a korbetöltöttek csoportjába.

Rokkantsági nyugdíj: annak jár, akinek egészségkárosodása legalább 50 százalékos és rehabilitációját a szakhatóság nem javasolja, a szükséges szolgálati időt megszerezte, rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkulás előtti keresetnél.

Korhatár alatti rokkant: az a személy, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt még nem érte el és rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjban részesül.

Korbetöltött rokkant: az öregségi nyugdíjkorhatárt elért rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas. A statisztikában az öregségi jellegű nyugdíjak közé soroljuk.

Hozzátartozói nyugdíj: tartalmazza az özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíjat, valamint a szülői nyugdíjat. *Özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíj:* hozzátartozói jogon kapott özvegyi vagy baleseti nyugdíj. (A kiadványban az özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíjakra az özvegyi nyugdíj rövidítést használjuk.) *Szülői nyugdíj:* az elhunyt biztosított szüleit, nagyszüleit megillető ellátás.

Hozzátartozói nyugellátás: özvegyi, szülői nyugdíj és árvaellátás együtt.

Árvaellátás: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjjogosultságot szerzett személy gyermekének járó ellátás.

Egészségkárosodott személyek szociális járadékai: azoknak az egészségkárosodott személyeknek nyújtott rendszeres pénzbeni támogatás, akiknek a meghatározott mértékű egészségkárosodása keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodást megelőző munkakörben, illetve a képzettségüknek megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmasak. Formái: átmeneti, rendszeres szociális és bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka.

Rehabilitációs járadék: az 50–79%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, rehabilitálható, életkora alapján a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkező és egyéb jogszabályi feltételeknek megfelelő személy jogosult, legfeljebb 3 évre.

Nemzetközi adatok: Az Európai Unió országainak adatai az EUROSTAT adatbázisából származnak. Forrása az ESSPROS módszertana szerint harmonizált adatgyűjtés. Főbb nyugdíjtípusok: öregségi nyugdíjak, hozzátartozói ellátások, rokkantsági nyugdíjak és a korai nyugdíjazási formák. Lényeges eltérés a magyar szabályozáshoz képest, hogy a legtöbb európai országban a rokkantsági nyugdíjasok a korhatár elérése után öregségi nyugdíjassá válnak. Magyarországon nem történik hivatalos átsorolás, de az EU módszertanát követve a statisztikában átkerülnek az öregségi nyugdíjasokhoz, így a kimutatásokban a rokkantsági nyugdíjasok számában csak a korhatár alattiak szerepelnek. Bővebb információ a szociális védelem nemzetközi statisztikájáról: A szociális védelem integrált európai statisztikai rendszere (ESSPROS), Módszertani kézikönyv, Dr. Farkas Rozália, KSH, 2004

MEGJEGYZÉSEK

A százalék- és viszonyszámokat a kerekítés nélküli adatokból számítjuk.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

A népességre vetített mutatókat lakónépességi adatok alapján számítottuk.

További adatok, linkek:

[Táblázatok](#)

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Szemes Mária igazgató

További információ: Berta Györgyné tájékoztatási osztályvezető

Telefon: (06-88) 620-205, gyorgyne.bera@ksh.hu

Információs szolgálat: tajekoztatas.veszprem@ksh.hu

telefon: (06-88) 620-230, fax: (06-1) 345-8641